

Zondag 30 maart 2025
vierde van de veertig dagen
'Laetare'

Psalmlezing, gezongen en gesproken:

- zingen: **Psalm 34,1**
- lezen: *Psalm 34,5-21*
- zingen: **Psalm 34,9**

Evangelie, gezongen en gesproken:

- Lied: *'Een jongen met een grote mond'* – **lied 185**
coupletten cantorij, refrein steeds allen
- Lezing: *Lucas 15,25-32*

Overweging

Een vader en twee zonen. We kennen het verhaal. 'De verloren zoon', heet het volgens onze Bijbelkennis. We kennen het denk ik aardig goed. Dan is het leuk zo'n lied te zingen als 'een jongen met een grote mond'. Dat vertelt niet precies het verhaal na. Het geeft tussendoor ook een beetje interpretatie. Die eerste zin alleen al: 'Een jongen met een grote mond': oh, heeft hij een grote mond? Ja, zo zou je dat kunnen zien... En dan tweemaal het woord 'hebben' in het eerste vers: ah, was het hem daarom te doen, om het 'hebben'. Het hebben van lol, hebben van vrienden, hebben van een leven vol weelde. En wie wil dat nou niet... We kunnen soms wel eens jaloers kijken naar anderen. Daar lijkt het altijd zo gezellig, zoals ze 's avonds met het hele gezin om de tafel zitten te eten. Die lijken zo blij met elkaar, zoals ze regelmatig hand in hand lopen. Hún kinderen gaan allemaal nog naar de kerk. Wat is hij altijd vrolijk, wou dat ik dat kon zijn. Tja, het gras bij de burens...

En dan dat derde en laatste vers. 'Dag jongen met je kleine hart.' Je dacht het allemaal alleen te kunnen. Je dacht dat het in het leven ging om vrolijkheid en plezier maken. En nu kom je erachter dat het om iets anders gaat. Je beseft hoe je je vergist hebt. Ja, daar word je een beetje kleintjes en bescheiden van.

Maar in dat derde vers klinkt ook iets anders:

'En wie jou niet begroet als vriend
verdwijnt maar uit ons midden want
aan nukkers hebben wij het land,
een broertje dood.'

Dat doet natuurlijk denken aan die oudste zoon. Ga jij maar weg, zegt het gedicht. We hebben een broertje dood aan jou, jij mopperaar.

Maar het is wel deze mopperaar die zich verantwoordelijk heeft gedragen. Die alles gaf en die voortdurend voor anderen bezig was. Die er nooit iets voor heeft gekregen. Die nu nukt en mikt – en is dat niet te begrijpen?

In de musical 'As it is in Heaven' lijkt een van de personages sterk op de oudste zoon.

Het is Siv.

Er is geen cantor-dirigent in het Zweedse dorp. Terwijl dat een van de twee belangrijke functies is in de kerken in Scandinavië. Samen met de predikant is de cantor degene die de verkondiging verzorgt. De predikant doet dat in woorden; de cantor via de muziek. Een baan waarbij je er elke zondag moet zijn. Een pittige baan. Dinie weet er alles van...

Siv heeft de taak van cantor-dirigent op zich genomen. Haar gebrek aan kennis en muzikaliteit compenseert ze door enorme toewijding. Siv heeft haar hele leven geleefd in dienstbaarheid aan anderen. Ze ziet het als haar taak anderen tevreden en blij te maken. En het doet haar goed dit werk te doen. Ze wordt erom gewaardeerd door de predikant, door Stig. Het koor voelt voor haar als *haar* koor. Ze heeft geen partner, geen kinderen, maar het koor is van haar. Wordt ze ook gewaardeerd door het koor? Tja – iemand moet ervoor gaan staan. Misschien zijn de koorleden vooral blij dat Siv zich daarvoor beschikbaar stelt.

Dan komt Daniel Daréus in het dorp wonen. Als dirigent heeft hij wereldfaam. Hij biedt aan koorleider te worden.

Siv verzet zich: ik leid dit koor toch? Maar ze wordt overruled door de anderen. En soepeltjes aan de kant geschoven.

Niemand vraagt haar hoe het voor haar is. Of denkt er met haar over na of er misschien een tussenoplossing mogelijk is. Eentje waardoor ze niet helemaal uitgerangeerd wordt. Er wordt niet gepraat in het koor, niet echt. Er is geen echte vertrouwelijkheid – nog niet.

Bij Stig, en ook bij het koor, is er eigenlijk geen aandacht voor Siv. Arne maakt haar zelfs een beetje belachelijk.

Als Siv laat weten dat ze moeite heeft met het losbandige leven van Lena, merkt Arne op: 'je bent gewoon een beetje jaloers!' De andere koorleden lachen.

Uiteindelijk komt het zelfs zo ver dat Siv het koor verlaat.

Is Siv jaloers? Ja, misschien wel. Op Lena die zo luchtig en vrolijk lijkt te leven. Die de bloemetjes voortdurend buiten zet. Althans, in de ogen van Siv. In de ogen van Siv is *Lena* de jongste zoon. Degene die zich onverantwoordelijk gedraagt en die zorgeloos geniet. Die zonder moeite met iedereen contact legt. Die

uiteindelijk alle aandacht krijgt. Lena heeft het maar makkelijk...

Siv komt een beetje sneu over. Een beetje verloren. Wat meewarig kijken de anderen naar haar. Haar moralisme wordt belachelijk gemaakt. Maar je kunt ook zeggen: Siv huist in ieder van ons. De oudste zoon is een stukje van ons. Net als de jongste. Ze hebben iets belangrijks met elkaar gemeen: ze zijn ergens naar op zoek. Ze verlangen naar iets. Naar wat?

De jongste gaat al jong het huis uit. Wil zichzelf en de wereld ontdekken. Of misschien nog meer? Wat zoekt hij? Hij zoekt 'iets'. Iets dat hem voedt en vult. Hij probeert feesten, seks, drank, drugs, vrienden die geen echte vrienden blijken te zijn. Lena zoekt het in de liefde van een man. In iemand die haar echt ziet. Maar anders dan Siv denkt, gaat ook haar leven bepaald niet over rozen. Want het is niet makkelijk om je weg te vinden in het leven. Bij de jongste zoon denk ik aan mezelf toen ik studeerde. Aan jonge mensen nu. Aan onzekerheid over wie je bent en wat je wilt. Aan onzekerheid over de wereld en de toekomst. Aan de druk die je op je schouders kunt voelen: jij hoort bij de generatie die iets 'moet' met de grote problemen van dit moment. Is het dan niet heel verleidelijk om daarvoor weg te lopen?

De oudste zoekt het in een leven van dienstbaarheid. Net als Siv. Hij is degene die bereid is het bedrijf van zijn vader voort te zetten. Hij ontzegt zich persoonlijk genot. Puur uit verantwoordelijkheidsgevoel. Waar is hij naar op zoek? Is het de waardering die hij hoopt te krijgen voor zijn dienstbare instelling? Hij is degene op wie je altijd kunt rekenen. De brave hendrik. Die gewoon doet wat gedaan moet worden. Maar het gewone zien we vaak over het hoofd. Degene die altijd 'gewoon' haar of zijn plicht doet, krijgt soms weinig waardering. Dat voelt de oudste zoon ook. Hij wordt woest.

Dan komt zijn vader naar hem toe. 'Jij bent altijd bij me,' zegt hij, 'en alles wat van mij is, is van jou.' Wat is dat nou voor een reactie, kun je vragen. Jij bent altijd bij me. Alles wat van mij is, is van jou. Daar gaat het die oudste zoon toch helemaal niet om? Hij wil gezien worden! Hij hoopt op een beetje waardering! Wat de vader daarna zegt, gooit alleen maar olie op het vuur. "We kunnen toch alleen maar feestvieren en blij zijn? Want je broer was dood en is weer tot leven gekomen, hij was verloren en is teruggevonden."

Begrijpt die vader nou niet waar die oudste van hem naar verlangt? Ziet hij werkelijk niet hoe hij degene is

die zich pas écht verloren voelt? Hoe hij hunkert naar een beetje aandacht, liefde, waardering? Ik weet nog dat ik dit als kind al vreemd vond. En dat ik toen dacht: hij krijgt gelukkig wel de hele erfenis. Zijn broer krijgt natuurlijk niets, want die heeft zijn deel al uitgegeven. Een schrale troost – maar het is tenminste iets.

Ik denk dat we makkelijk de echte troost van dit verhaal over het hoofd zien. Het is denk ik iets wat al die oudste zoons en dochters onder ons vaker overkomt. Het is er wel – maar we zien het niet. De waardering is er. De interesse. De liefde. De aandacht. Maar we missen er de antenne voor. We zien het pas, als die aandacht komt op de manier waarop we die het liefst willen. Als die liefde komt volgens de beelden die wij zelf ervan hebben. Als de waardering klinkt met de woorden die wij er zelf aan zouden geven.

Die waardering is er wel. Maar subtieler. Die zit hem in het feit dat de vader naar buiten komt. Hij laat het feest en zijn jongste zoon en al die gasten op dat moment aan hun lot over. En hij zoekt buiten naar zijn oudste zoon die niet binnen wil komen. Hij vindt hem zo belangrijk, dat hij zijn taak als gastheer verzaakt. En er is nog iets. 'Kind', noemt hij hem. Kind. Een liefkozend woord. Een naam waar warmte en betrokkenheid uit spreekt.

We horen niet hoe de oudste zoon reageert. Ziet hij de liefde van zijn vader voor hem? Hoort hij de betrokkenheid? Ziet hij dat de waardering er allang is, op dit moment maar natuurlijk ook eerder al? Ik stel me voor dat hij het hoort. Al is dat misschien niet zo waarschijnlijk. Wanneer we kwaad zijn en in ons eigen gelijk willen staan, zijn we niet zo open. Dan verschansen we ons achter de woede. Maar áls hij dit hoort – dan zijn ineens de rollen omgedraaid. Dan is *hij* degene die thuis komt. Beschaamd, vanwege zijn jaloezie. Beschaamd vanwege die waan rond dat gras bij de burens. Kleintjes – en eerlijk. Dan valt hij misschien wel in de armen van zijn vader. En laat hij zich in al zijn kwetsbaarheid zien.

En Siv, hoe loopt het voor haar af...? Kom maar kijken. Er zijn nog enkele kaartjes voor de zaterdagmiddag...

Stilte

Lied: 'Dat je de weg mag gaan die je goeddoet' (t. Andries Govaart, m. Rien den Arend; De weg die je goeddoet 282)